

ГЕОГРАФІЯ

(ПОГЛИБЛЕНЕ ВИВЧЕННЯ)

**Навчальна програма
для учнів 8-9 класів
загальноосвітніх навчальних закладів**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма поглибленого вивчення *географії у 8-му класі* (Географія України: природа, населення, господарство) спрямована на формування цілісної науково-географічної картини своєї держави на основі комплексного її вивчення. Цей географічний курс допомагає учневі усвідомити себе громадянином і патріотом України, сформувати знання про природу та господарство країни, свого регіону та області, повагу до українського народу, його культури. У програмі ширше представлені досягнення вчених щодо комплексних і галузевих географічних досліджень території країни, змістові лінії про різноманітність рівнинних, гірських та аквальних ландшафтів, територіальну структуру господарства України, збільшена кількість практичних робіт, спрямованих на роботу з картами, відпрацювання аналітичних та оціночних умінь учнів.

Важливим принципом побудови програми курсу є інтеграція, яка реалізується через поєднання фізико-географічних та соціально-економічних складових при вивченні своєї області та окремих природних комплексів і галузей господарства України. Особлива роль географії у 8-му класі визначається значним світоглядним потенціалом і тісними взаємозв'язками змісту з сучасністю та особистісним досвідом учнів.

Для досягнення окресленої мети, вивчення географії у 8-му класі спрямоване на розв'язання наступних завдань:

- сформувати в учнів знання та уявлення про Україну як цілісний географічний регіон, в якому відбуваються різноманітні глобальні та регіональні природні, соціально-економічні та екологічні процеси;
- сформувати нові поняття і закономірності та поглибити й узагальнити вже сформовані теоретичні знання з фізичної географії;
- сформувати уявлення та окремі поняття соціально-економічного змісту;

- продовжити розвиток практичних умінь та навичок самостійної роботи, що сприятимуть активній і соціально-відповідальній поведінці в географічному просторі країни.

Основними змістовими блоками програми, на вивчення яких планується 105 годин (3 години на тиждень) є блоки «Природа», «Населення», «Господарство», які розділені на окремі теми.

Програма передбачає виконання 23-х практичних робіт підсумкового характеру, вісім з яких 2, 4, 6, 9, 13, 16, 21, 23 - оцінюються обов'язково, решта – на вибір учителя. Практичні роботи спрямовані на відпрацювання умінь та навичок роботи з картами та іншими джерелами географічної інформації, на виявлення зв'язків природи і суспільства в межах України, їх взаємний вплив, чим значно підсилюється навчально-пізнавальна компетенція і формується ціннісно-смілова та соціально-професійна компетенції. Пропонується також кілька дослідницьких робіт творчого характеру, які оцінюються вибірково.

Курс «Соціально-економічна географія світу» (9 клас, поглиблене вивчення) покликаний сформувати в учнів цілісне уявлення про навколишній світ, показати глибокий взаємозв'язок природи, населення і господарства земної кулі, навчити просторовому мисленню, виховати повагу і любов не тільки до своєї Батьківщини, але й до історії та культури інших країн і народів. Учні ознайомляться зі змінами, які відбуваються у світі, викликані зростанням кількості населення, розширенням економічних зв'язків країн, мереж глобальних комунікацій тощо. У цих умовах даний курс набуває колосального значення. У ньому посилюється культурно-гуманістична спрямованість предмета, збільшується час на вивчення географії країн світу, народів, релігій, мов, культур інтеграційних процесів.

Курс «Економічна і соціальна географія світу» (9 клас, поглиблене вивчення) поєднує економіко-географічне країнознавство з загальною економічною і соціальною географією.

У зв'язку екологізацією шкільної освіти, спрямованої на формування в учнів природоохоронної свідомості, значна увага приділяється проблемі взаємодії суспільства і природного середовища.

На вивчення географії у 9-му класі відводиться 104 години (3 години на тиждень).

Основна мета курсу - продовжити формування знань про географічну картину світу, які базуються на розумінні теорії взаємодії суспільства й природи, відтворення і розміщення населення, світового господарства та географічного поділу праці, економічного районування, на розкритті глобальних та регіональних явищ і процесів, що відбуваються як у світі в цілому, так і в окремих субрегіонах та країнах.

Зазначена мета передбачає реалізацію таких *завдань*:

- сформувати базові знання про економічні та соціальні особливості розвитку сучасного світу для цілісного усвідомлення єдності природи та суспільства;
- навчити виявляти та аналізувати природні, соціальні, економічні й екологічні процеси та явища на глобальному, регіональному і локальному рівні;
- ознайомити з економічною типізацією країн світу, сучасними тенденціями їх соціально-економічного розвитку, найважливішими географічними проблемами світу;
- показати місце України в системі міжнародних зв'язків – політичних, економічних, культурних;
- розвивати в учнів пізнавальний інтерес, інтелектуальні та творчі здібності, самостійну навчальну діяльність шляхом пошуку та обробки географічної інформації з різних, у тому числі геоінформаційних, джерел;
- формувати географічну культуру, духовні й моральні принципи школярів, толерантне ставлення та повагу до інших народів і культур;

- розвивати розуміння суспільної потреби у географічних знаннях, а також ставлення до географії як можливої галузі майбутньої практичної діяльності;
- формувати навички і вміння безпечної й екологічної цілеспрямованої поведінки в навколишньому світі.

Програма курсу у 9 класі складається зі вступу і трьох розділів («Загальна характеристика сучасного світу», «Типізація країн світу», «Міжнародні відносини. Зміст курсу передбачає роботу з різними джерелами інформації: картографічними, текстовими, статистичними, графічними тощо.

Значна увага приділяється практикуму, який включає самостійні дослідження, практичні роботи та проектну діяльність учнів. Реалізуючи ці види діяльності, учні мають продемонструвати вміння та навички, пов'язані з такими головними аспектами процесу наукового дослідження, як виділення проблемних питань та гіпотез, планування дослідження, представлення, аналіз і тлумачення даних, встановлення причинно-наслідкових зв'язків та формулювання висновків. У навчальному процесі доцільно створювати ситуацію, у якій кожен учень міг би виконувати індивідуальну роботу і долучитися до роботи у малій групі співробітництва. Для презентацій власних досліджень варто пропонувати учням використовувати інформаційно-комунікаційні технології, а результати робіт представляти у вигляді схем, картосхем, діаграм, картодіаграм, розрахунків, есе, постерів, плакатів, колажу фотографій, відеофільмів тощо.

Програмні практичні роботи проводяться і реалізуються на уроці. Значна частина з них спрямована на формування картографічної та графічної грамотності. Учні мають проаналізувати та співставити тематичні карти, зробити узагальнення, скласти картосхеми й позначити об'єкти географічної номенклатури на контурній карті. Дослідницький практикум – це залучення школярів до самостійної роботи у позаурочний час. Його метою є формування дослідницьких умінь у процесі розв'язування завдань практичного спрямування. Реалізація міні-проектів здійснюється як на уроці, так і

в позаурочний час, так само відбувається їхня презентація. Впровадження проектної технології спрямоване на стимулювання інтересу учнів до самостійного здобуття нових знань і застосування їх шляхом розв'язування проблем у конкретній практичній діяльності. Усі запропоновані проекти мають, як правило, короткотерміновий характер та інтегрований зміст.

Тематику завдань для дослідницького практикуму і міні-проектів учитель може змінювати відповідно до матеріально-технічного забезпечення, власного досвіду й наявних дидактичних розробок, рівня підготовленості класу, бажання учнів тощо.

Виконуючи практичні завдання, учні виступатимуть у ролі дослідників та експертів, зможуть пов'язати свої теоретичні знання про навколишній світ з аналізом найгостріших проблем сучасності – демографічних, політичних, економічних, екологічних. Для виконання окремих завдань потрібна робота з ресурсами Інтернету, статистичні показники соціально-економічного розвитку країн і територій. Набуті навички допоможуть зрозуміти особливості сучасної економіки.

У процесі вивчення країн світу в 9-му класі важливо спиратися на типологічний та диференційований підходи. Наведений у програмі перелік країн є орієнтовним. Учителю надається право обирати для детальнішого вивчення ті країни, які відповідають пріоритетам зовнішньої політики України, з урахуванням сучасної політико-економічної ситуації у світі (з кожної групи країн по три).

Курс має чітко визначену практичну спрямованість, яка реалізується в ході виконання вісімнадцяти практичних робіт, досліджень, проектної діяльності. Завдання творчого характеру учитель оцінює за власним вибором і за бажанням учнів.

Запропонований розподіл годин за розділами і темами у програмі є орієнтовним. Резервну частину навчального часу учитель може використати на власний розсуд для вивчення або повторення певного навчального матеріалу з урахуванням здібностей та навчальних можливостей учнів конкретного класу, проведення навчальних конференцій, круглих столів, диспутів, віртуальних екскурсій, подорожей, презентацій результатів проектної діяльності, тематичного оцінювання тощо.

Оцінювання навчальних досягнень учнів з географії здійснюється з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей і передбачає диференційований підхід щодо його організації. Основними критеріями для оцінювання навчальної діяльності учнів є не тільки володіння обсягом навчального матеріалу, скільки вміння його аналізувати, узагальнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, використовувати у знайомих і нових життєвих ситуаціях, самостійно здобувати знання.

8 клас

ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ (105 годин, 3 години на тиждень)

Кількість годин	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня сформованості навчальних досягнень учнів
6	<p>Вступ</p> <p>Географія України: об'єкти вивчення, методи загальнонаукових та спеціальних досліджень фізичної і соціально-економічної географії. Географічні відомості про територію України в минулому. Напрямки сучасних географічних досліджень.</p> <p>Картографічні джерела географічної інформації. Математична основа карти. Масштаб, картографічні проекції.</p> <p>Геоінформаційні системи (ГІС). Інтернет-джерела. Супутникові системи навігації (GNSS), навігаційні карти.</p> <p>Способи зображення географічних об'єктів та явищ на фізичних та економічних картах. Топографічні карти. Плани міст, схеми руху транспорту.</p> <p>Практична робота 1. Визначення напрямів, відстаней, площ, географічних, прямокутних координат та висот точок на топографічній карті.</p> <p>Дослідження</p> <p>Прокладання маршрутів за топографічною картою, обґрунтування вибору маршрутів.</p>	<p>Учень:</p> <p><i>називає:</i> об'єкти та основні розділи курсу «Географія України», методи географічних досліджень, джерела географічної інформації: картографічні, статистичні, аудіовізуальні та ін., напрямки географічних досліджень у минулому і тепер;</p> <p><i>наводить приклади:</i> мандрівників та дослідників території України, географічних та статистичних видань, різних видів карт, атласів, картографічних проекцій;</p> <p><i>характеризує:</i> методи і засоби отримання географічної інформації: ГІС, GNSS, внесок вчених в дослідження території України в минулому й тепер;</p> <p><i>визначає:</i> об'єкти, напрямки, відстані, географічні, прямокутні координати та висоту точок на топографічній карті;</p> <p><i>користується:</i> з допомогою членів родини планами міст, схемами руху транспорту, навігаційними картами;</p> <p><i>знаходить:</i> в Інтернет-джерелах відображення місцевості супутниковою зйомкою, інформацію про географічні дослідження території України в різні епохи;</p> <p><i>пояснює:</i> відмінності між різними видами карт, картографічними проекціями;</p> <p><i>оцінює:</i> значення джерел географічної інформації для життєдіяльності людини</p>

<p>складчастості. Зміна природних умов території України в різні геологічні ери. Геолого-геоморфологічні дослідження П.А. Тутковського та В.Г. Бондарчука, їх наукове значення.</p> <p>Загальний план будови поверхні. Вплив зовнішніх та внутрішніх процесів на формування рельєфу. Генетичні типи рельєфу. Дослідження рельєфу України О.А. Тілло, його карта рельєфу.</p> <p>Мінеральні ресурси України. Географія паливних ресурсів. Географія рудних ресурсів. Географія нерудних ресурсів. Мінеральні води та грязі. Проблеми раціонального використання мінеральних ресурсів. Дослідження мінеральних ресурсів України Г.Г. Капустіним та В.Ф. Зуєвим.</p> <p>Практична робота 4. Встановлення за картами (тектонічною, геологічною, фізичною) взаємозв'язків між тектонічними структурами і формами рельєфу, геологічною будовою та корисними копалинами у межах України.</p> <p>Дослідження</p> <p>Історія розвитку Землі у межах України та її наслідки.</p>	<p>Причорноморська западина, Скіфська платформа, Донецька складчаста область, Карпатська і Кримська складчасті системи), низовини (Придніпровська, Причорноморська, Закарпатська, Поліська), височини (Придніпровська, Подільська, Донецька, Приазовська, Хотинська), гори (Українські Карпати, Кримські), гірські вершини (Говерла, Роман-Кош, Берда), басейни і родовища корисних копалин (Донецький та Львівсько-Волинський кам'яновугільний басейн, Дніпровський буровугільний басейн та Західний, Східний, Південний нафтогазоносні райони, Криворізький залізорудний басейн, Кременчуцька родовище залізних руд, Придніпровський марганцеворудний басейн, Микитівське родовище ртутних руд, Іршанське родовище титанових руд, Побузький хромітово-нікелеворудний район, Артемівське, Слов'янське, Солотвинське, Сиваське родовища кухонної солі, Калуське та Стебницьке родовища калійної солі, Яворівське родовище сірки, Завалівське родовище графіту);</p> <p><i>наводить приклади:</i> поширення корисних копалин, основних типів і форм рельєфу; учених, які займалися дослідженням геологічної будови, рельєфу, корисних копалин України</p> <p><i>формулює поняття:</i> «платформа», «щит», «область складчастості»;</p> <p><i>визначає:</i> вік гірських порід за геологічною картою;</p> <p><i>порівнює:</i> особливості природних умов території в різні геологічні ери;</p> <p><i>пояснює:</i> вплив дніпровського зледеніння, лесонакопичення, неотектонічних рухів на формування рельєфу;</p> <p><i>встановлює:</i> взаємозв'язки основних форм рельєфу з тектонічними структурами, корисних копалин з геологічною будовою території;</p> <p><i>оцінює:</i> вплив людини на рельєф, наслідки використання корисних копалин;</p> <p><i>висловлює судження:</i> щодо раціонального використання корисних копалин та охорони надр</p>
--	---

<p>5</p>	<p>Тема 2. Клімат і кліматичні ресурси Кліматотвірні чинники: сонячне випромінювання, циркуляція атмосфери, підстилаюча поверхня. Повітряні маси, що впливають на клімат України, атмосферні фронти. циклони та антициклони. Взаємодія кліматотвірних чинників. Кліматична карта України. Регіональні відмінності клімату. Кліматичні ресурси, їх використання. Сезонні погодні умови і погодні явища. Вплив погодно-кліматичних умов на здоров'я і господарську діяльність людини. Обґрунтування необхідності державних метеорологічних спостережень В.Н. Каразіним та О.В. Колосковим. Метеорологічна служба сьогодні. Синоптична карта. Практична робота 5. Розв'язування задач на визначення висоти Сонця в різні пори року на території України. Практична робота 6. Визначення особливостей клімату різних регіонів України за кліматичними діаграмами. Дослідження Визначення впливу несприятливих погодних явищ на життєдіяльність людини (на прикладі свого регіону).</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> основні кліматотвірні чинники; кліматичні показники; типи клімату; <i>наводить приклади:</i> небезпечних явищ природи та їх наслідків; учених, які займалися метеорологічними дослідженнями на території України; <i>формулює:</i> поняття «атмосферний фронт», «циклон», «антициклон»; <i>характеризує:</i> особливості розподілу сонячної енергії, напрямки руху атмосферних фронтів, циклонів та антициклонів, річний розподіл кліматичних показників у межах території України; <i>визначає:</i> висоту Сонця на території України в різні пори року, за кліматичною картою особливості розподілу температури повітря та опадів; <i>порівнює:</i> особливості зволоження в різних частинах України; кліматичні умови своєї місцевості з іншими регіонами; <i>пояснює:</i> дію кліматотвірних чинників; <i>складає:</i> прогноз погоди за синоптичними картами, народними прикметами; <i>оцінює:</i> роль систематичних метеорологічних спостережень в Україні; кліматичні ресурси та сфери їх використання в Україні;</p>
<p>5</p>	<p>Тема 3. Води суходолу і водні ресурси Поверхневі води. Основні річкові басейни та системи. Річкова долина: річище, заплава, тераси, меандри. Падіння, похил річки. Живлення і водний режим річок. Річковий стік, витрати води. Твердий стік. Озера, їх типи; особливості водного режиму. Болота,</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> складові поверхневих вод у межах України, основні артезіанські басейни, водосховища і канали; <i>наводить приклади і показує на карті:</i> річкові системи (Дніпра, Сіверського Донця, Південного Бугу, Дністра, Дунаю), озера (Ялпуг, Сасик, Шацькі, Синевир), лимани (Дніпровсько-Бузький, Молочний, Дністровський), водосховища (Київське, Канівське, Кременчуцьке, Каховське, Дніпровське, Дніпродзержинське),</p>

	<p>їх типи і поширення, причини заболочення. Водосховища та канали. Підземні води. Основні артезіанські басейни України. Водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання та охорони.</p> <p>Практична робота 7. Розв'язування задач на визначення падіння та ухилу річища, витрат води річки.</p> <p>Практична робота 8. Складання характеристики річки (на вибір) з використанням тематичних карт і кліматограм, визначення можливостей її господарського використання.</p> <p>Дослідження</p> <p>1. Виявлення закономірностей розміщення басейнів найбільших річок, озер, водосховищ, каналів, артезіанських басейнів, вододілів; визначення типу живлення, режиму річок за допомогою карт атласу.</p> <p>2. Аналіз забезпеченості водними ресурсами різних територій України.</p>	<p>канали (Північнокримський, Дніпро-Донбас, Каховський), артезіанські басейни (Дніпровсько-Донецький, Волино-Подільський, Причорноморський);</p> <p><i>формулює поняття:</i> «річкова долина», «заплава», «тераса», «водний режим», «річковий стік», «витрати води», «канал», «водосховище», «водні ресурси»;</p> <p><i>характеризує:</i> водні об'єкти України за типовим планом; шляхи раціонального використання водних ресурсів;</p> <p><i>пояснює:</i> особливості живлення та водного режиму річок, озер;</p> <p><i>порівнює:</i> гідрологічні особливості водних об'єктів;</p> <p><i>визначає:</i> падіння та ухил річища, витрати води в річці;</p> <p><i>виявляє:</i> разом з членами родини джерела забезпечення водою їхнього населеного пункту, якість води, способи її очищення в домашніх умовах;</p> <p><i>оцінює:</i> наявні водні ресурси своєї місцевості, наслідки їх використання</p>
3	<p>Тема 4. Ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ. Ґрунтові та біотичні ресурси</p> <p>Умови ґрунтоутворення, структура ґрунту. Дослідження ґрунтового покриву України В.В. Докучаєвим. Карта ґрунтів України: основні типи ґрунтів, закономірності їх поширення. Ґрунтові ресурси. Раціональне використання і охорона ґрунтових ресурсів.</p> <p>Рослинний покрив України, закономірності його поширення. Червона та Зелена книги України. Рослинні ресурси, їх охорона і відтворення. Тваринний світ України, його різноманітність. Вплив людини на тваринний світ. Тварини, занесені до</p>	<p>Учень:</p> <p><i>називає:</i> основні чинники ґрунтоутворення, типи рослинності, <i>наводить приклади:</i> основних типів ґрунтів, рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України;</p> <p><i>розпізнає:</i> види рослин і тварин занесені до Червоної книги України;</p> <p><i>характеризує:</i> видовий склад і поширення рослин, тварин, ґрунтові та біологічні ресурси України;</p> <p><i>пояснює:</i> умови ґрунтоутворення, особливості поширення ґрунтів, закономірності поширення основних типів рослинності;</p> <p><i>аналізує:</i> карти ґрунтів України, рослинності і тваринного світу;</p> <p><i>визначає:</i> разом із членами родини типи ґрунтів у своїй місцевості, їх родючість, види рослин і тварин;</p>

	Червоної книги України. Тваринні ресурси України, заходи щодо їх відтворенню та охорони.	<i>оцінює:</i> роль ґрунтових і біологічних ресурсів в господарській діяльності, наслідки їх використання в різних регіонах України
12	<p>Тема 5. Ландшафти України (8 год)</p> <p>Ландшафт як просторово-цілісна система. Карта ландшафтів України. Районування природних ландшафтів, їх відображення на картах. Значення досліджень В.І. Вернадського, Г.М. Висоцького в розвитку українського ландшафтознавства.</p> <p>Рівнинні ландшафти, їх різноманітність. Природні зони України, використання та охорона їх природних ресурсів. Комплексні дослідження природних зон українськими ученими.</p> <p>Гірські ландшафти України, особливості їх зміни з висотою. Українські Карпати і Кримські гори, використання та охорона природних ресурсів гірських областей. Дослідження українськими вченими гірських ландшафтів.</p> <p>Природні умови і ресурси Чорного та Азовського морів, проблеми їх раціонального використання.</p> <p>Практична робота 9. Складання порівняльної характеристики природних зон України (за вибором)</p> <p>Практична робота 10. Оцінка змін ландшафту та розробка пропозицій щодо його облаштування.</p> <p>Дослідження</p> <p>Переважаючи ландшафти своєї місцевості, їх освоєння і використання.</p>	<p>Учень:</p> <p><i>називає:</i> чинники формування природних ландшафтів, основні природні країни, природні зони та гірські країни;</p> <p><i>наводить приклади і показує на карті:</i> природні зони, гірські країни, найбільші острови (Зміїний, Джарилгач), півострови (Кримський, Керченський), коси (Арабатська Стрілка), затоки (Каркінітська), протоки (Керченська), півострови, острови, затоки, протоки, коси;</p> <p><i>характеризує:</i> рівнинні лісові, лісостепові, степові та гірські ландшафти, природні комплекси морів; наукові досягнення вчених в дослідженні різноманітних ландшафтів України</p> <p><i>пояснює:</i> на конкретних прикладах особливості взаємодії компонентів природи у ландшафті;</p> <p><i>аналізує:</i> карту ландшафтів, співвідношення природних та антропогенних ландшафтів у своїй місцевості, ландшафтні профілі;</p> <p><i>оцінює:</i> природні ресурси зон, гірських областей, морів, наслідки впливу господарської діяльності людини на їх природні особливості</p>

5	<p>Тема 6. Природокористування</p> <p>Природно-ресурсний потенціал України та його використання. Основні види забруднень довкілля в Україні. Вплив екологічної ситуації на життєдіяльність населення України.</p> <p>Ініціатива П.С. Погребняка щодо створення Українського товариства охорони природи. Природно-заповідний фонд України. Національна екологічна мережа.</p> <p>Моніторинг навколишнього середовища. Основні заходи щодо раціонального використання природних ресурсів та охорони довкілля. Ресурсно-екологічні аспекти сталого розвитку України.</p> <p>Практична робота 11. Аналіз карти геоекологічної ситуації в Україні.</p> <p>Практична робота 12. Позначення на контурній карті об'єктів природно-заповідного фонду України.</p>	<p>Учень:</p> <p><i>називає:</i> складові природно-ресурсного потенціалу України, види забруднень довкілля;</p> <p><i>наводить приклади і показує на карті:</i> об'єкти природно-заповідного фонду України: заповідники (біосферні заповідники: Асканія Нова, Карпатський, Дунайський, Чорноморський; природні заповідники: Карадазький, Український степовий, Медобори, Канівський, Поліський), національні природні парки (Карпатський, Шацький, Синевір, Подільські Товтри), регіональні ландшафтні парки (Меотида);</p> <p><i>характеризує:</i> сучасну екологічну ситуацію в Україні;</p> <p><i>пояснює:</i> суть понять «екологічна ситуація», «моніторинг навколишнього середовища»;</p> <p><i>аналізує:</i> природно-ресурсний потенціал в різних регіонах України, аспекти раціонального природокористування; вплив екологічної ситуації на здоров'я населення;</p> <p><i>визначає:</i> з членами родини об'єкти природно-заповідного фонду своєї місцевості;</p> <p><i>оцінює:</i> переваги створення національної екологічної мережі, наслідки використання і охорони природних умов і природних ресурсів України</p>
8	Розділ III. Населення України	
2	<p>Тема 1. Демографічні процеси та статевіковий склад населення</p> <p>Чисельність населення України, її зміни. Природний і механічний рух населення. Статевіковий склад населення, його особливості в різних регіонах України. Тривалість життя населення.</p> <p>Практична робота 13. Побудова графіка зміни кількості населення України за певний період, його аналіз.</p>	<p>Учень:</p> <p><i>називає:</i> кількість населення в Україні; суттєві ознаки понять «природний рух населення», «механічний рух населення», «природний приріст», «депопуляція», «еміграція», «імміграція», «місто», «село», «урбанізація», «міська агломерація», «система розселення», «зайнятість», «безробіття»; міста-мільйонери, етнографічні групи українців;</p> <p><i>наводить приклади і показує на карті:</i> розміщення етнографічних груп українців та національних меншин; міст мільйонерів та інших найбільших за чисельністю міст, міські агломерації, країни з</p>

2	<p>Тема 2. Розселення населення Густота населення, її територіальні відмінності. Міське і сільське населення. Міське розселення, урбанізація, її територіальні відмінності в Україні. Типи міст за розмірами та функціями, міські агломерації. Сільське розселення. Типи сільських поселень, їх поширення в Україні.</p> <p>Практична робота 14. Нанесення на контурну карту великих міст України.</p>	<p>найбільшими українськими діаспорами; <i>характеризує:</i> статевовікову піраміду населення, особливості етнічного складу населення, особливості матеріальної та духовної культури українського народу; <i>пояснює:</i> причини нерівномірного розміщення населення; депопуляції населення, строкатого національного складу населення України; зовнішніх міграцій, неповної зайнятості населення, змін у структурі зайнятості; <i>аналізує:</i> графіки динаміки чисельності населення, функції міст, наслідки урбанізації, географію трудових ресурсів, показники зайнятості населення та безробіття за областями України;</p>
2	<p>Тема 3. Етнічний склад населення та українська діаспора Етнічний склад населення України та окремих регіонів. Етнографічні дослідження П.П. Чубинського, їх наукове значення. Етнографічні групи українців. Українські етнічні та етнографічні землі. Українська діаспора та її географія. Зв'язки із українцями зарубіжжя. Матеріальна та духовна культура українського народу.</p>	<p><i>оцінює:</i> соціальні проблеми в сільській місцевості, значення високого рівня професійної компетентності трудових ресурсів для подальшого господарського розвитку; <i>виявляє:</i> з родиною як змінювалася кількість членів сім'ї у попередніх поколіннях</p>
2	<p>Тема 4. Зайнятість населення Поняття «трудові ресурси», «економічно активне населення», «зайнятість», «безробіття». Сфери економічної діяльності та зайнятість населення. Проблеми зайнятості населення .</p> <p>Практична робота 15. Порівняльний аналіз зайнятості населення та безробіття за регіонами України.</p> <p>Дослідження Аналіз причин, що зумовлюють міграцію населення України.</p>	

42	Розділ IV. Господарство України	
4	<p>Тема 1. Особливості господарства України</p> <p>Поняття про господарство і національну економіку. Структура господарства: сфери, сектори, види економічної діяльності. Територіальна структура господарства, її основні елементи. Форми власності підприємств і організації виробництва. Чинники розміщення виробництва. Спеціалізація території.</p> <p>Економічний потенціал України. Вплив географічного положення на розвиток господарства, людський та природно-ресурсний потенціал як чинники розвитку господарства. Основні показники соціально-економічного розвитку країни.</p> <p>Практична робота 16. Складання схеми структури господарства України, її аналіз.</p>	<p>Учень:</p> <p><i>називає:</i> суттєві ознаки понять «господарство», «національна економіка», «сфера господарства», «вид економічної діяльності»; «економічний потенціал»,</p> <p><i>наводить приклади:</i> видів економічної діяльності, підприємства і території з різною спеціалізацією, основні елементи територіальної структури господарства: спеціалізовані підприємства, пункти, центри, вузли;</p> <p><i>характеризує:</i> особливості галузевої і територіальної структури господарства, чинники розміщення виробництва;</p> <p><i>порівнює:</i> форми організації виробництва;</p> <p><i>пояснює:</i> зміни у господарському комплексі України на сучасному етапі;</p> <p><i>аналізує:</i> схему структури господарства України, динаміку співвідношень між секторами господарства;</p> <p><i>визначає:</i> з родиною типи підприємств, які функціонують у своєму регіоні та місце роботи членів родини;</p> <p><i>оцінює:</i> соціально-економічні наслідки трансформації господарства України</p>
4	<p>Тема 2. Паливна промисловість та електроенергетика</p> <p>Значення паливної промисловості та електроенергетики для розвитку господарства країни. Паливно-енергетичний баланс України. Паливна промисловість: вугільна, нафтова, газова. Проблеми і перспективи виробництва палива та електроенергетики.</p> <p>Електроенергетика. Типи електростанцій, їх особливості і частка у виробництві електроенергії. Географія розміщення ТЕС, ГЕС/ГАЕС, АЕС.</p>	<p>Учень:</p> <p><i>називає:</i> склад ПЕК, типи електростанцій, структурні, технічні, економічні проблеми функціонування енергетичної галузі, шляхи енергозбереження;</p> <p><i>наводить приклади і показує на карті електростанції</i> (Запорізька, Рівненська, Південноукраїнська, Хмельницька АЕС, Вуглегірська, Луганська, Слов'янська, Запорізька, Криворізька, Придніпровська, Трипільська, Ладизинська ТЕС, Бурштинська і Добротвірська ТЕС; каскад ГЕС/ГАЕС на Дніпрі, Дністровська ГЕС, Новоазовська ВЕС);</p> <p><i>характеризує:</i> особливості розвитку і розміщення галузей</p>

	<p>Енергосистеми. Проблеми і перспективи розвитку галузі. Енергетична безпека країни. Проблеми енергозбереження. Використання альтернативних джерел енергії.</p> <p>Місце України у світі з виробництва палива та електроенергії. Вплив виробництва палива та електроенергії на довкілля.</p> <p>Практична робота 17. Позначення на контурній карті найбільших ТЕС, АЕС, ГЕС. Побудова секторної діаграми щодо вироблення електроенергії різними типами станцій.</p> <p>Дослідження Особливості енергозбереження удома та в школі.</p>	<p>паливної промисловості, перспективи використання нетрадиційних видів енергії в Україні;</p> <p><i>порівнює:</i> особливості виробництва електроенергії та чинники розміщення ТЕС, ГЕС, АЕС;</p> <p><i>аналізує:</i> зміни у структурі паливно-енергетичного балансу, статистичні дані розвитку паливної промисловості та електроенергетики;</p> <p><i>оцінює:</i> значення виробництва палива та електроенергетики в господарстві України, місце України в світових запасах паливних ресурсів.</p>
3	<p>Тема 3. Чорна та кольорова металургія</p> <p>Значення чорної та кольорової металургії в розвитку господарства України.</p> <p>Чорна металургія: сировинна база, географія виробництва чорних металів, металургійні райони та найбільші центри і підприємства.</p> <p>Кольорова металургія: сировинна база, географія виробництва кольорових металів, найбільші підприємства.</p> <p>Місце України у світі з виробництва продукції чорної та кольорової металургії. Вплив металургійного виробництва на довкілля. Проблеми і перспективи розвитку металургії.</p> <p>Практична робота 18. Визначення головних районів та центрів розміщення виробництва чорних і кольорових металів, позначення їх на карті.</p>	<p>Учень:</p> <p><i>називає:</i> основні виробництва чорної і кольорової металургії, найбільші металургійні підприємства країни, проблеми і перспективи їхнього розвитку;</p> <p><i>наводить приклади і показує на карті:</i> основні райони та найбільші центри металургії (Придніпровський металургійний район (центри: Кривий Ріг, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Новомосковськ), Донецький металургійний район (Донецьк, Макіївка, Єнакієве, Алчевськ, Краматорськ), Приазовський металургійний район (Маріуполь); центри виплавки кольорових металів (Запоріжжя, Микитівка, Побузьке, Артемівськ, Миколаїв);</p> <p><i>характеризує:</i> наслідки впливу металургійного виробництва на довкілля;</p> <p><i>пояснює:</i> особливості розміщення підприємств чорної та кольорової металургії;</p> <p><i>аналізує:</i> статистичні дані щодо обсягів виробництва металургійної продукції;</p> <p><i>оцінює:</i> значення металургії для розвитку господарства країни та</p>

		зовнішньоекономічних зв'язків
3	<p>Тема 4. Машинобудування Значення машинобудування для розвитку господарства країни. Особливості розміщення підприємств машинобудування. Географія найважливіших галузей. Проблеми і перспективи розвитку машинобудування. Місце України у світі з виробництва продукції машинобудування. Практична робота 19. Визначення районів і центрів розміщення металоємного та трудоемного машинобудування.</p> <p>Дослідження Провести моніторинг енергоощадливої побутової техніки.</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> види виробництва продукції машинобудування, найбільші підприємства, їхні проблеми і перспективи розвитку; <i>наводить приклади і показує на карті:</i> великі центри машинобудування (Київ, Харків, Дніпропетровськ, Донецьк, Запоріжжя, Львів, Одеса, Миколаїв, Херсон); <i>характеризує:</i> особливості розвитку і розміщення машинобудування на сучасному етапі; <i>пояснює:</i> чинники і розміщення машинобудування; <i>аналізує:</i> схему зв'язків у машинобудуванні; <i>виявляє:</i> з родиною сфери використання продукції машинобудування, енергоощадливі побутові прилади; <i>оцінює:</i> роль машинобудування у розвитку господарства України та зовнішньоекономічних зв'язках</p>
3	<p>Тема 5. Хімічна промисловість Значення хімічної промисловості для розвитку господарства країни. Структура та особливості виробництва хімічної промисловості, чинники розміщення підприємств. Географія хімічної промисловості. Місце України у світі з виробництва продукції хімічної промисловості. Вплив хімічного виробництва на довкілля, його проблеми і перспективи розвитку.</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> види хімічного виробництва; <i>наводить приклади і показує на карті:</i> основні райони та найбільші центри хімічної промисловості України (Лисичанськ, Рівне, Черкаси, Калуш, Артемівськ, Слов'янськ, Горлівка); <i>характеризує:</i> сировинну базу хімічної промисловості <i>пояснює:</i> чинники розміщення підприємств хімічної промисловості; <i>аналізує:</i> зв'язки хімічної промисловості з іншими видами виробництва; <i>визначає:</i> з родиною сфери використання продукції хімічної промисловості у побуті; <i>оцінює:</i> вплив хімічної промисловості на довкілля</p>

2	<p>Тема 6. Лісозаготівля і деревообробна промисловість Значення лісозаготівлі та деревообробної промисловості у господарстві країни. Структура галузі. Особливості виробництва, чинники розміщення підприємств. Географія лісозаготівлі, деревообробної, целюлозно-паперової та лісохімічної промисловості. Вплив лісової промисловості на довкілля, її проблеми і перспективи розвитку.</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> види виробництва продукції лісової промисловості; <i>наводить приклади і показує на карті:</i> основні райони лісозаготівлі, центи деревообробної та деревопереробної промисловості; <i>характеризує:</i> чинники розміщення підприємств лісової промисловості; <i>пояснює:</i> зв'язки між лісовою промисловістю та хімічною промисловістю; <i>аналізує:</i> показники розвитку продукції лісової промисловості; <i>оцінює:</i> наслідки використання лісових ресурсів у промисловості</p>
2	<p>Тема 7. Промисловість будівельних матеріалів Особливості виробництва будівельних матеріалів, чинники розміщення підприємств. Географія промисловості будівельних матеріалів. Вплив виробництва будівельних матеріалів на довкілля. Проблеми і перспективи розвитку промисловості будівельних матеріалів.</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> галузі, що входять до промисловості будівельних матеріалів; <i>наводить приклади і показує на карті:</i> найбільші центри галузі; <i>характеризує:</i> сировинну базу для виробництва будівельних матеріалів; особливості розвитку і чинники розміщення підприємств галузі, <i>аналізує:</i> сучасні тенденції розвитку, технологічні та економічні перспективи галузі; <i>виявляє:</i> разом з родиною підприємства у своїй місцевості, що виробляють будівельні матеріали; <i>оцінює:</i> значення галузі для задоволення життєвих потреб людей</p>
3	<p>Тема 9. Легка і харчова промисловість Значення легкої промисловості у господарстві країни. Продукція легкої промисловості, географія її виробництва в Україні. Художні промисли. Проблеми і перспективи розвитку легкої промисловості. Значення харчової промисловості у господарстві країни. Продукція харчової промисловості, географія її виробництва в Україні. Місце України у світі з виробництва продовольства.</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> склад харчової і легкої промисловості; <i>наводить приклади і показує на карті:</i> найбільші центи харчової і легкої промисловості, осередки художніх промислів; <i>характеризує:</i> особливості виробництва продукції харчової і легкої промисловості, їх географію; <i>пояснює:</i> чинники розміщення підприємств легкої і харчової промисловості, художніх промислів; <i>порівнює:</i> показники обсягу виробництва харчової і легкої промисловості;</p>

	<p>Дослідження</p> <p>1. Реліквії виробів українського образотворчого мистецтва у моїй родині.</p> <p>2. Харчова промисловість – кроки прогресу.</p>	<p>пояснює:</p> <p><i>виявляє:</i> з родиною перелік товарів харчової і легкої промисловості вітчизняного виробництва, що споживають і використовують в сім'ї;</p> <p><i>оцінює:</i> роль легкої і харчової промисловості у задоволенні життєвих потреб населення країни</p>
5	<p>Тема 8. Сільське господарство</p> <p>Відмінності сільського господарства від інших видів матеріального виробництва. Аграрні реформи в Україні, їх значення. Сільськогосподарські угіддя, їх структура.</p> <p>Географія рослинництва.</p> <p>Географія тваринництва.</p> <p>Проблеми і перспективи розвитку сільського господарства. Місце України у світі з виробництва продукції сільського господарства. Вплив сільського господарства на довкілля.</p> <p>Практична робота 20. Нанесення на контурну карту меж сільськогосподарських зон та районів України.</p> <p>Дослідження</p> <p>Місце України на світовому ринку сільськогосподарської продукції.</p>	<p>Учень:</p> <p><i>називає:</i> склад сільського господарства, види сільськогосподарських угідь;</p> <p><i>наводить приклади і показує на карті:</i> райони вирощування сільськогосподарських культур, розвитку тваринництва;</p> <p><i>характеризує:</i> особливості розвитку та розміщення рослинництва і тваринництва на сучасному етапі;</p> <p><i>визначає:</i> сільськогосподарську спеціалізацію свого регіону;</p> <p><i>аналізує:</i> тенденції розвитку сільського господарства; статистичні дані щодо сільськогосподарського виробництва;</p> <p><i>пояснює:</i> залежність виробництва сільськогосподарської продукції від різних природних та економічних чинників;</p> <p><i>виявляє:</i> з родиною значення продукції сільського господарства в раціоні їхнього харчування;</p> <p><i>оцінює:</i> місце України у світі з виробництва сільськогосподарської продукції</p>
5	<p>Тема 10. Транспорт і зв'язок</p> <p>Роль транспорту та зв'язку в розвитку господарства країни та у міжнародних перевезеннях.</p> <p>Види транспорту. Вантажо- та пасажироперевезення</p> <p>Географія різних видів транспорту.</p> <p>Транспортні вузли, їх типи. Газотранспортна система України, її господарське та міжнародне значення.</p> <p>Міжнародні транспортні коридори. Проблеми і перспективи розвитку транспорту.</p> <p>Види зв'язку. Географія галузей зв'язку. Проблеми і перспективи розвитку галузі.</p>	<p>Учень:</p> <p><i>називає:</i> види транспорту і зв'язку, суттєві ознаки понять «транспортний вузол», «вантажообіг», «пасажирообіг», «транспортна магістраль»;</p> <p><i>наводить приклади і показує на карті:</i> найбільші транспортні вузли, магістралі;</p> <p><i>характеризує:</i> особливості залізничного, автомобільного, трубопровідного, повітряного, морського і внутрішнього водного видів транспорту і зв'язку;</p>

	<p>Практична робота 21. Нанесення на контурну карту основних транспортних вузлів, морських портів та аеропортів міжнародного значення, міжнародних транспортних коридорів.</p> <p>Дослідження Роль транспортного комплексу України у міжнародних перевезеннях.</p>	<p><i>порівнює:</i> види транспорту за вантажо- і пасажирообігом; <i>пояснює:</i> проблеми розвитку транспорту країни на сучасному етапі; <i>визначає:</i> з членами родини види транспорту у своєму регіоні, види зв'язку, якими користується родина;</p> <p><i>оцінює:</i> роль української транспортної системи у здійсненні міжнародних перевезень</p>
3	<p>Тема 11. Соціальна сфера Значення сфери послуг у господарстві країни. Структура сфери послуг. Географія освітніх, медичних та культурних послуг. Географія внутрішньої торгівлі. Географія фінансово-кредитних послуг. Географія туризму та рекреації. Туристичні центри і райони. Курорти України.</p> <p>Практична робота 22. Позначення на контурній карті основних рекреаційних районів України.</p> <p>Дослідження Провести соціологічне опитування про якість освітніх, медичних, побутових і комунальних послуг у своєму населеному пункті чи мікрорайоні.</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> складові сфери послуг; <i>наводить приклади і показує на карті:</i> центри розміщення найбільших національних університетів, об'єктів культури, історико-культурних заповідників, рекреаційно-туристичних центрів; <i>характеризує:</i> тенденції розвитку соціально-культурного і матеріально-побутового обслуговування населення, рекреації і туризму в Україні; <i>порівнює:</i> рівень розвитку сфери послуг в Україні та в інших країнах; <i>пояснює:</i> тенденції розвитку сфери послугу містах і селах України на сучасному етапі; <i>виявляє:</i> заклади в яких навчалися члени родини, найулюбленіші для сім'ї заклади культури та місця відпочинку; <i>оцінює:</i> вплив сфери послуг на задоволення фізичних, духовних і соціальних потреб населення</p>
5	<p>Тема 12. Територіальна структура господарства України Територіальне розмаїття природи, населення, господарства – передумова територіального поділу України. Теоретичні та прикладні питання районування території в дослідженнях українських</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> суттєві ознаки поняття «соціально-економічний район»; <i>наводить приклади і показує на карті:</i> соціально-економічні райони, свій регіон та сусідні з ним регіони; <i>характеризує:</i> природні умови, ресурси, населення і господарство свого регіону за типовим планом; внесок окремих вчених в</p>

	<p>вчених (К.Г. Воблій, О.Т. Діброва, Ф.Д. Заставний, М.М. Паламарчук, О.І. Шаблій та ін.). Поняття про соціально-економічний район, його основні ознаки, спеціалізація. Аналіз схеми соціально-економічних макрорайонів України. Диференціація районів за рівнем розвитку на сучасному етапі.</p> <p>АРК та області України як соціально-економічні регіони. Особливості природи, населення, господарства свого регіону. Економічні, соціальні, екологічні проблеми і перспективи розвитку свого регіону.</p> <p>Практична робота 23. Позначення на контурній карті свого регіону найважливіших центрів розвитку галузей господарства, культурних та природоохоронних об'єктів, транспортних вузлів. Комплексна екскурсія з метою ознайомлення з фізико- та економіко-географічними особливостями своєї місцевості.</p> <p>Дослідження Розробка проекту розвитку свого регіону у найближчій перспективі.</p>	<p>розвиток теорії соціально-економічного районування території України;</p> <p><i>позначає:</i> на карті основні центри розвитку промисловості та сільського господарства, культурні та природоохоронні об'єкти свого регіону;</p> <p><i>порівнює:</i> географічне положення, розміри, кількість населення, показники соціально-економічного розвитку свого регіону з сусідніми;</p> <p><i>пояснює:</i> чинники виділення соціально-економічних районів України; тенденції, проблеми і перспективи розвитку свого регіону на сучасному етапі;</p> <p><i>аналізує:</i> проблеми і перспективи розвитку свого регіону;</p> <p><i>виявляє:</i> з родиною внесок регіону у розвиток України;</p> <p><i>оцінює:</i> теоретичне і прикладне значення економічного районування території України, перспективи розвитку свого регіону</p>
6	РЕЗЕРВ ЧАСУ	

9 клас
Економічна і соціальна географія світу
(поглиблене вивчення)

(104 години, 3 години на тиждень, резерв – 6 год.)

Кількість годин	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
3		ВСТУП
	<p>Об'єкти вивчення економічної і соціальної географії світу. Простір як об'єкт вивчення географії.</p> <p>Методи географічних досліджень (експедиційний, картографічний, описовий, моделювання, територіальна матриця статистичних даних, районування). Фактор географічного положення, абсолютні та відносні просторові ресурси.</p> <p>Тенденції розвитку сучасного світу. Роль географії у територіальній організації суспільства.</p> <p>Дослідження.</p> <p>Джерела географічної інформації.</p>	<p>Учень:</p> <p><i>називає:</i> об'єкти вивчення соціальної географії світу; методи географічних досліджень;</p> <p><i>наводить приклади:</i> тенденцій розвитку сучасного світу: посилення міжнародних ринкових відносин, глобалізації, інтеграційних політичних та соціально-економічних процесів; методів дослідження соціальної географії;</p> <p><i>ідентифікує:</i> джерела географічної інформації: атласи світу, тематичні карти світу, статистичні джерела, довідники, інформаційні системи і ресурси Інтернету;</p> <p><i>характеризує:</i> роль географії в територіальній організації життя і діяльності людства; комплекс карт в навчальному атласі;</p> <p><i>пояснює:</i> сутність порівняльного, описового, картографічного, історичного, математичного методів та методу моделювання, що застосовуються в соціальній географії світу;</p> <p><i>оцінює:</i> роль географії у вивченні політичних та соціально-</p>

		економічних аспектів суспільства; значення географічного положення економічних об'єктів.
40	РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО СВІТУ	
5	<p>Тема 1. Природа і людина в сучасному світі Географічне середовище. Взаємодії суспільства і природи в географічному середовищі в минулому і сьогодні. Поняття про природно-ресурсний потенціал, його оцінка у світі та в окремих регіонах. Світові природні ресурси, їх класифікація. Карти світових природних ресурсів: паливно-енергетичних, мінерально-сировинних, земельних, лісових, водних, рекреаційних. Природокористування на сучасному етапі, його наслідки. Геоекологічні проблеми регіонів різних типів природокористування. Шляхи збереження навколишнього середовища.</p> <p>Практична робота.</p> <ol style="list-style-type: none"> Оцінка ресурсозабезпеченості окремих регіонів і країн світу. Позначення на контурній карті найбільших в світі басейнів видобутку нафти, природного газу, кам'яного вугілля, залізних руд, руд кольорових металів. 	<p>Учень: <i>називає:</i> суттєві ознаки понять «географічне середовище», «природно-ресурсний потенціал», «природокористування», наслідки взаємодії суспільства і природи; <i>показує:</i> основні басейни видобутку нафти, газу, кам'яного вугілля, залізних руд, руд кольорових металів; <i>наводить приклади:</i> різних видів природних ресурсів; складових світового земельного фонду, лісових поясів Землі; <i>характеризує:</i> особливості територіального поєднання природних ресурсів для потреб розвитку господарства; <i>аналізує:</i> карти світових природних ресурсів; <i>пояснює:</i> проблеми і перспективи використання природних ресурсів на сучасному етапі розвитку суспільства; <i>оцінює:</i> ресурсозабезпеченість регіонів і країн світу на основі аналізу статистичних даних; наслідки і перспективи природокористування; <i>визначає:</i> тенденції та закономірності розвитку географічних явищ і процесів у ході порівняльного аналізу карт різної тематики.</p>
12	<p>Тема 2. Населення світу Динаміка чисельності населення світу, його відтворення. Механічний рух населення. Вікова і статева структури населення Мовний та етнічний склад населення. Найпоширеніші мовні сім'ї і групи. Релігія як явище культури. Світові та національні релігії, їх географія. Розміщення населення. Найбільш заселені регіони і</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> кількість населення світу та окремих країн, країни з найбільшою чисельністю населення, типи відтворення населення, причини міграцій, найгустіше заселені регіони і країни світу; <i>наводить приклади і показує на карті:</i> ареали поширення найбільш численних народів та найпоширеніших мов світу, світових та окремих національних (іудаїзм, індуїзм) релігій; <i>характеризує:</i> темпи зростання чисельності населення світу на сучасному етапі. особливості вікового та статевого складу</p>

	<p>країни світу Міське і сільське населення світу. Міське населення, найбільш урбанізовані регіони і країни світу. Взаємозв'язок урбанізації та рівня соціально-економічного розвитку країни. Сільське населення, регіони і країни світу з переважанням сільського населення Зайнятість населення за основними сферами діяльності в країнах різних типів. Проблеми зайнятості, безробіття. Рівень і якість життя населення.</p> <p>Практичні роботи 3. Аналіз типу відтворення населення та статевовікових пірамід окремих країн світу. 4. Порівняння показників середньої тривалості життя в регіонах і країнах світу. 5. Нанесення на контурну карту найбільших міст та мегаполісів світу.</p> <p>Проект Палестина – батьківщина християнства та іудаїзму.</p>	<p>населення; напрями основних міграційних потоків; кількісний та якісний склад економічно активного населення, структуру його зайнятості, наслідки безробіття та рівень життя населення в окремих регіонах і країнах світу в порівнянні з Україною; <i>аналізує:</i> статевовікові піраміди населення окремих країн, статистичні дані щодо динаміки кількості населення, карти густоти населення, тривалості життя; <i>пояснює:</i> поняття «демографічна політика», «демографічний вибух», «субурбанізація», причини нерівномірності розміщення населення світу, сучасні тенденції міжнародної міграції, проблеми сучасної урбанізації; взаємозв'язок урбанізації та рівня соціально-економічного розвитку країни; <i>порівнює:</i> темпи зростання кількості населення та рівні урбанізації в різних регіонах і країнах; розподіл економічно активного населення за регіонами і країнами світу; <i>позначає:</i> на контурній карті найбільші за кількістю населення країни світу, агломерації та мегаполіси; <i>оцінює:</i> роль населення в економічному розвитку суспільства, соціально-економічні умови, тривалість, рівень і якість життя населення в регіонах і країнах світу.</p>
23	Тема 3. Сучасне світове господарство	
3	<p>Світове господарство Особливості та тенденції розвитку світового господарства в умовах глобалізації суспільства. Міжнародний поділ праці і міжнародна господарська спеціалізація. Економічна інтеграція. Структура світового господарства. Світове господарство в період НТП.</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> суттєві ознаки поняття «світове господарство», «міжнародний поділ праці», «міжнародна спеціалізація», «НТП», «глобалізація», «економічна інтеграція»; <i>наводить приклади:</i> галузей світового господарства; <i>характеризує:</i> тенденції розвитку світового господарства в епоху НТП і глобалізації: зміщення технологій виробництва від традиційних до наукоємних, технологій створення науково-промислових комплексів, транснаціональних компаній, розширення обміну послугами, інформацією, науково-технічною</p>

		<p>документацією;</p> <p><i>пояснює:</i> вплив НТП на структуру світового господарства та темпи його розвитку;</p> <p><i>оцінює:</i> вплив сучасних процесів у світовому господарстві на рівень життя кожної людини.</p>
6	<p>Географія промисловості світу</p> <p>Значення промисловості у сучасному світовому господарстві, обсяги промислового виробництва і тенденції розвитку</p> <p>Географія паливно-енергетичного комплексу світу.</p> <p>Географія машинобудування, металургії, хімічної та лісохімічної, легка і харчова промисловості світу.</p> <p>Основні промислові регіони і центри світу.</p> <p>Практичні роботи.</p> <p>6. Виявлення за статистичними даними країн-лідерів з виробництва окремих видів промислової продукції (за вибором).</p> <p>7. Побудова картодіаграми «Географія електроенергетики світу».</p>	<p>Учень:</p> <p><i>називає:</i> види світового промислового виробництва, країни-лідери з виробництва окремих видів промислової продукції;</p> <p><i>наводить приклади і показує на карті:</i> основні центри і райони розміщення традиційних, нових і новітніх галузей промисловості світу;</p> <p><i>характеризує:</i> тенденції і показники розвитку промисловості світу;</p> <p><i>пояснює:</i> особливості розміщення важкої, харчової і легкої промисловості у світі;</p> <p><i>порівнює:</i> частки окремих галузей промисловості у світовому виробництві промислової продукції;</p> <p><i>оцінює:</i> роль промисловості у світовому господарстві.</p>
4	<p>Географія сільського господарства світу</p> <p>Соціально-економічне значення сільського господарства на сучасному етапі розвитку суспільства</p> <p>Структура світового сільського господарства, обсяги виробництва, тенденції розвитку.</p> <p>Найголовніші райони землеробства і тваринництва світу.</p> <p>Дослідження.</p> <p>Сучасне сільськогосподарське виробництво та його роль у забезпечення населення продуктами харчування.</p> <p>Практична робота.</p> <p>8. Вивчення географії основних зернових та технічних культур світу.</p>	<p>Учень:</p> <p><i>називає:</i> країни-лідери з виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції;</p> <p><i>наводить приклади і показує на карті:</i> основні світові центри і райони розміщення сільського господарства;</p> <p><i>характеризує:</i> тенденції і показники розвитку сільського господарства у світі;</p> <p><i>пояснює:</i> чинники та особливості розміщення рослинництва і тваринництва;</p> <p><i>порівнює:</i> обсяги виробництва сільськогосподарської продукції у світі та в Україні;</p> <p><i>оцінює:</i> соціально-економічну роль сільського господарства у світі, проблеми і перспективи його розвитку на сучасному етапі.</p>

8	<p>Географія галузей сфери послуг Роль галузей сфери послуг у соціально-економічному розвитку суспільства. Географія основних видів транспорту у світі. Країни-лідери у внутрішніх та зовнішніх перевезеннях. Транспортна інфраструктура. Міжнародні транспортні коридори. Географія зовнішньої торгівлі. Торговельний оборот. Провідні країни-експортери товарів і послуг у світі. Географія фінансово-кредитної сфери. Основні фінансові центри світу. Географія міжнародного туризму. Головні туристичні райони світу. Поняття про постіндустріальне суспільство, його особливості. Світові міста - головні споживачі і розподільники інформації.</p> <p>Практичні роботи. 9. Ознайомлення з об'єктами ЮНЕСКО «Всесвітня спадщина». 10. Складання картосхеми основних районів міжнародного туризму.</p> <p>Дослідження. Міжнародний туризм як чинник інтеграції країн світу.</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> галузі сфери послуг; країни-лідери у внутрішніх та зовнішніх перевезеннях, види транспорту, що посідають перше місце за вантажо- і пасажирообігом у світі; <i>наводить приклади і показує на карті:</i> основні шляхи переміщення вантажів та пасажирів у світі; країни-лідери у зовнішній торгівлі, основні фінансові центри світу, туристичні райони; <i>характеризує:</i> сучасні тенденції та показники розвитку галузей сфери послуг світового транспорту, зовнішньої торгівлі, фінансово-кредитної сфери та міжнародного туризму; <i>порівнює:</i> розвиток окремих видів транспорту в регіонах і країнах світу; особливості торгівлі товарами і послугами; розміщення світових центрів міжнародного туризму; <i>пояснює:</i> сучасні чинники та риси розвитку світової транспортної системи, підвищення ролі сфери послуг у світовому господарстві, тенденції розвитку міжнародного транспорту, зовнішньої торгівлі, міжнародного туризму; <i>аналізує</i> чинники, які визначають міжнародну спеціалізацію країн і регіонів світу; <i>оцінює:</i> роль сфери послуг у розвитку світового господарства.</p>
2	<p>Міжнародні економічні організації Інтеграційні галузеві та регіональні економічні організації: (СОТ, ОПЕК, ОЧЕС, МАГАТЕ, ФАО, Велика вісімка, ЄС, НАФТА, АСЕАН). Економічна інтеграція та Україна.</p> <p>Дослідження. Міжнародні економічні організації та Україна.</p> <p>Практична робота. 11. Участь України в роботі міжнародних</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> суттєві ознаки понять «міжнародна інтеграція», «міжнародні економічні організації»; <i>наводить приклади і показує на карті:</i> країни, що входять до галузевих і регіональних міжнародних економічних організацій; <i>характеризує:</i> функції та основні види діяльності міжнародних галузевих і регіональних організацій; <i>порівнює:</i> діяльність галузевих міжнародних організацій; <i>пояснює:</i> участь України в міжнародних економічних організаціях; <i>оцінює:</i> міжнародні галузеві і регіональні організації в розвитку світового господарства і відносин між країнами.</p>

	економічних організацій.	
42	РОЗДІЛ II. ТИПІЗАЦІЯ КРАЇН СВІТУ	
3	<p>Тема 1. Політичне облаштування світу (3 год)</p> <p>Політична карта світу, основні зміни на ній у XX та XXI ст. Класифікація країн за державним устроєм (унітарні та федеративні держави) та формою правління (республіки та монархії).</p> <p>Політико-географічне (геополітичне) становище країн і регіонів як історична категорія. Концепції геополітики.</p> <p>Міжнародні політичні організації. Роль ООН, Ради Європи та інших організацій у розвитку міжнародних відносинах між державами світу.</p>	<p>Учень:</p> <p><i>називає:</i> основні форми державного устрою та правління країн світу; міжнародні політичні організації, в яких бере участь Україна, суттєві ознаки поняття «геополітика»;</p> <p><i>наводить приклади і показує:</i> на карті держави та їх столиці;</p> <p><i>характеризує:</i> особливості сучасних змін на політичній карті світу, діяльність міжнародних організацій щодо урегулювання міжнародних відносин;</p> <p><i>пояснює:</i> відмінність між поняттями «країна», «держава», «залежна країна», «колонія»;</p> <p><i>складає:</i> узагальнюючі таблиці щодо типізації країн за формою правління й державним устроєм;</p> <p><i>збирає:</i> з допомогою членів родини дані про конкретну політичну ситуацію у світі;</p> <p><i>оцінює:</i> політико-географічне положення країн та геополітичну обстановку в світі, роль міжнародних організацій в розв'язанні різних геополітичних проблем.</p>
3	<p>Тема 2. Економічна типізація країн світу</p> <p>Класифікація країн за типом господарської системи (країни з ринковою економікою, плановою економікою, перехідною економікою) та рівнем соціально-економічного розвитку (високорозвинуті, середньорозвинуті, країни, що розвиваються, найменш розвинуті країни світу).</p> <p>Показники рівня розвитку країн: ВВП та його структура, ВНП, обсяг і структура зовнішньої торгівлі, індекс людського розвитку, рівень безробіття, інвестиційна привабливість. Основні відмінності між розвинутими країнами і країнами, що розвиваються.</p>	<p>Учень:</p> <p><i>називає:</i> підходи до економічної типізації країн світу;</p> <p><i>наводить приклади:</i> країн з різним типом господарських систем і рівнем соціально-економічного розвитку;</p> <p><i>характеризує:</i> показники соціально-економічного розвитку країн світу;</p> <p><i>порівнює:</i> країни за показником ВВП, рівнем безробіття, індексом людського розвитку;</p> <p><i>пояснює:</i> відмінності між країнами з різним рівнем соціально-економічного розвитку;</p> <p><i>оцінює:</i> економічні взаємовідносини між країнами в умовах глобалізації</p> <p><i>аналізує</i> показники ВВП країн світу, робить висновки.</p>

	<p>Практична робота. 12. Складання схеми «Типізація країн світу».</p>	
18	<p>Тема 3. Розвинуті країни світу Загальна характеристика країн з розвинутою економікою. Сучасні риси господарства. Проблеми і перспективи розвитку країн з розвинутою економікою. Розвинуті країни Європи. Загальна характеристика. <i>Німеччина.</i> Географічне положення, природні умови і ресурси, їх вплив на розвиток господарства. Населення, особливості культури і традиції. Сучасна структура господарства країни. Внутрішні відмінності та міста Німеччини. Зовнішні економічні зв'язки. <i>Франція.</i> Особливості ЕГП. Природно-ресурсний потенціал. Населення і найбільші міста країни. Особливості культури і традицій. Провідні галузі господарства Франції. Зовнішні економічні зв'язки країни. <i>Сполучене Королівство Великобританії і Північної Ірландії.</i> ЕГП, господарська оцінка природних умов і ресурсів. Населення. Британія – країна традицій. Особливості розвитку господарства. Зовнішньоекономічні зв'язки. <i>Італія.</i> Особливості географічного положення, природних умов і природних ресурсів. Населення, особливості культури і традиції. Галузі спеціалізації. <i>Японія</i> - розвинута країна Азії. Розвиток наукоємних виробництв та сфери послуг у кінці ХХ ст. і високих технологій та науково - технічного потенціалу на межі ХХ і ХХІ ст. Особливості розміщення населення і господарства: провідна роль Тихоокеанського промислового пояса, регіони Японії; домінуюче становище Центру та його трьох економічних районів</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> суттєві ознаки країн з розвинутою економікою; <i>наводить приклади і показує на карті:</i> країни з розвинутою економікою в різних регіонах світу, їх столиці; <i>характеризує:</i> сучасні риси господарства розвинутих країн світу, галузі міжнародної спеціалізації цих країн; <i>аналізує:</i> відмінності між розвинутими країнами світу; схеми і статистичні матеріали; <i>порівнює:</i> розвинуті країни за основними показниками соціально-економічного розвитку; <i>визначає</i> особливості розвитку країн світу; <i>пояснює:</i> сучасні проблеми у господарстві розвинутих країн; <i>оцінює:</i> місце розвинутих країн у сучасному світовому господарстві; позитивні і негативні сторони географічного положення країн; <i>встановлює</i> характер впливу географічного положення на природу, життя людей і господарську діяльність; <i>користується</i> різноманітними джерелами географічної інформації; <i>формулює</i> висновки; <i>працює</i> у малій групі співробітництва.</p>

	<p>(Канто, Кінкі і Токай). <i>Північна Америка</i>. Загальні та внутрішньорегіональні відмінності. Тенденції, проблеми перспективи розвитку. <i>США, Канада</i>. Географічне і геополітичне положення. Природні умови та ресурси. історико-географічні та політико-географічні особливості. Характеристика населення і господарства. Регіональні відмінності. Місце країн у світовій економіці. <i>Австралія</i> - країна переселенського капіталізму. Економіко-географічна характеристика Австралії. Місце країни у світовій економіці. Географічне і геополітичне становище. природні умови та ресурси. Історико-географічні та політико-географічні особливості. Характеристика населення і господарства. Регіональні відмінності. Місце країни в світовій економіці Практична робота. 13. Розробка туристичного маршруту до однієї з розвинутих країн світу (за вибором). 14. Порівняльна економіко-географічна характеристика двох розвинутих країн світу (за вибором) на основі різних джерел інформації.</p>	
10	<p>Тема 4. Країни, що розвиваються Диференціація країн, що розвиваються за рівнем соціально-економічного розвитку. Сучасні риси господарства країн Регіональні відміни. Проблеми і перспективи соціально-економічного розвитку країн, що розвиваються. Нафтодобувні країни (Саудівська Аравія, Оман, Бахрейн, ОАЕ, Бруней та ін.). Малі острівні країни (Кіпр, Ямайка та ін.). Найменш розвинуті країни (Бангладеш, Чад, Ефіопія, Гаїті та ін). Гіганти Третього світу:</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> суттєві ознаки країн, що розвиваються, їхню географічну специфіку; <i>наводить приклади і показує на карті:</i> країни, що розвиваються в різних регіонах світу, їх столиці; <i>характеризує:</i> сучасні риси господарства, країн що розвиваються їхню міжнародну спеціалізацію; <i>аналізує:</i> відмінності між країнами, що розвиваються; <i>порівнює:</i> гіганти Третього світу, нові індустріальні країни та нафтодобувні країни за основними показниками соціально-економічного розвитку;</p>

<p><i>Китай.</i> Географічне і геополітичне положення, природні умови та ресурси. Історико-географічні та політико-географічні особливості. Характеристика населення і господарства. Регіональні відмінності. Місце країни у світовій економіці.</p> <p><i>Індія.</i> Географічне і геополітичне положення, природні умови та ресурси. Історико-географічні та політико-географічні особливості. Характеристика населення і господарства. Регіональні відмінності. Місце країни у світовій економіці.</p> <p><i>Бразилія.</i> Географічне і геополітичне положення, природні умови та ресурси. Історико-географічні та політико-географічні особливості. Характеристика населення і господарства. Регіональні відмінності. Місце країни в світовій економіці</p> <p>Нові індустріальні країни (Малайзія, Таїланд, Філіппіни, Мексика, Аргентина).</p> <p>Дослідження. На основі аналізу різних країнознавчих джерел інформації (енциклопедія, туристичний путівник, довідник «Країни світу», Інтернетсайт www / innnavu.ru) з'ясуйте особливості й відмінності подачі країнознавчого матеріалу. Написати коротку аналітичну довідку.</p> <p>Практична робота. 15. Визначення тенденцій змін галузевої структури господарства країн, що розвиваються в різних регіонах світу.</p>	<p><i>пояснює:</i> сучасні проблеми у господарстві країн, що розвиваються; <i>оцінює:</i> перспективи розвитку країн, що розвиваються <i>працює</i> з різними країнознавчими джерелами інформації, з'ясовує основні відмінності у їх змісті, формі подачі; <i>користується</i> Інтернет-ресурсами для підготовки виступів, повідомлень, виконання практичних робіт.</p>
--	---

<p>8</p>	<p>Тема 5. Країни з перехідною економікою Загальна характеристика країн з перехідною економікою. Сучасні риси господарства країн. Проблеми і перспективи соціально-економічного розвитку країн з перехідною економікою <i>Росія.</i> Основні риси її економіко-географічного положення, державного устрою, природи, населення та господарства. Територіальна структура господарства. Регіональна політика. Зовнішньоекономічні зв'язки. <i>Республіка Білорусь.</i> Умови і чинники територіальної організації господарської діяльності. Галузі спеціалізації. Географія зовнішньоекономічних зв'язків/ <i>Молдова.</i> Особливості географічного положення, природних умов і ресурсів. Населення країни, господарство, зовнішньоекономічні зв'язки. <i>Польща.</i> Фізико-географічні умови та природні ресурси. Населення і трудові ресурси. Господарство. Зовнішньоекономічні зв'язки. <i>Країни-сусіди України з Центральної Європи:</i> Словацька Республіка, Республіка Угорщина, Румунія. Словацька Республіка - держава в Центральній Європі. Особливості природних умов і ресурсів країни. Галузі спеціалізації країни. Географія зовнішньоекономічних зв'язків. Румунія. Природні умови і ресурси країни. Населення, найбільші міста. Галузева і територіальна структура господарства. Зовнішньоекономічні зв'язки. Республіка Угорщина – країна європейських перспектив. Особливості географічного положення, природних умов і ресурсів, їх вплив на розвиток</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> ознаки країн з перехідною економікою; <i>наводить приклади і показує на карті:</i> країни з перехідною економікою та їх столиці; <i>характеризує:</i> географічну специфіку та сучасні риси господарства країн з перехідною економікою та їхню міжнародну спеціалізацію; <i>аналізує:</i> структурні зміни в господарстві країн з перехідною економікою; <i>порівнює:</i> країни-сусіди України за основними показниками соціально-економічного розвитку; <i>пояснює:</i> сучасні трансформації і проблеми реформування господарського комплексу в країнах з перехідною економікою; <i>оцінює:</i> роль країн з перехідною економікою у світовому господарстві; за статистичними даними і картами місце і роль України у міжнародному поділі праці і окремих сферах діяльності; <i>аналізує та оцінює:</i> різні території з точки зору взаємозв'язків природних, соціально-економічних, техногенних об'єктів і процесів в умовах планування їх розвитку; <i>застосовує:</i> основні положення географічної науки для опису й аналізу сучасного світу як складної, суперечливої і динамічної природно-суспільної територіальної системи; <i>характеризує</i> різні типи країн і районів, складає комплексні географічні характеристики різних територій; <i>готує</i> комп'ютерні презентації країн-сусідів України.</p>
----------	--	--

	<p>господарства. Галузі спеціалізації. Зовнішньоекономічні зв'язки.</p> <p>Дослідження Можливі моделі розвитку господарства країни з перехідною економікою (за вибором учня)</p> <p>Практична робота. 16. Порівняння спеціалізації господарств країн-сусідів України. Оформлення результатів роботи в табличній формі (або комп'ютерної презентації).</p>	
13	РОЗДІЛ III. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ	
2	<p>Тема 1. Форми міжнародних відносин (2 год) Особливості відносин між країнами в умовах глобалізації. Форми міжнародних відносин за сферами суспільного життя: економічні, політичні, культурні відносин. Геополітика. Глобальні, регіональні та субрегіональні міжнародні відносини.</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> галузі міжнародної спеціалізації окремих країн, основні форми міжнародних відносин між державами, найбільш відомі у світі транснаціональні корпорації, суттєві ознаки поняття «геополітика»; <i>наводить приклади:</i> економічних, політичних культурних відносин різних географічних рівнів; <i>характеризує:</i> тенденції міжнародних політичних, економічних та культурних відносин в умовах глобалізації; <i>аналізує:</i> міжнародне співробітництво між країнами світу; <i>оцінює:</i> роль міжнародних відносин у розвитку сучасного світу.</p>
3	<p>Тема 2. Україна у світі (3 год) Місце України у світі. Участь Україна у світовій торгівлі, кредитуванні, інвестуванні, спільному підприємстві, міжнародному туризмі Міжнародне співробітництво з країнами сусідами та країнами-членами ЄС. Культурні зв'язки України з країнами світу. Перспективи розвитку міжнародних відносин України з країнами світу. Об'єкти світової природної і культурної спадщини в Україні. Дослідження.</p>	<p>Учень: <i>називає:</i> основні форми політичних, економічних, культурних та інших зв'язків України з державами світу, місце, що посідає Україна у світі за основними показниками соціально-економічного розвитку; об'єкти світової природної і культурної спадщини в Україні; <i>наводить приклади і показує на карті:</i> центри діючих в Україні спільних підприємств, провідні країни-партнери у зовнішній торгівлі України (Росія, країни-члени ЄС) та інвесторів (МВФ, СБРР);</p>

	<p>Галузі економіки України, що сприяють її інтеграції у світове господарство.</p> <p>Практична робота</p> <p>17. Аналіз матеріалів, опублікованих у засобах масової інформації, що характеризують місце України в сучасному світі.</p> <p>Проект.</p> <p>Туризм – перспективна форма міжнародного співробітництва України</p>	<p><i>характеризує:</i> сучасні тенденції розвитку взаємовідносин між Україною та окремими країнами Європи, Америки, Азії, Австралії, Африки;</p> <p><i>аналізує:</i> показники зовнішньої торгівлі, інвестування та фінансування, міжнародного туризму України;</p> <p><i>пояснює:</i> особливості сучасного геополітичного положення України, її роль у міжнародному географічному поділі праці;</p> <p><i>складає:</i> з родиною перелік товарів іноземного походження, які придбані в Україні, у своєму населеному пункті;</p> <p><i>оцінює:</i> перспективні напрямки співробітництва України з країнами світу та перспективи входження України у світовий економічний простір.</p>
8	<p>Тема 3. Глобальні проблеми людства (8 год)</p> <p>Поняття про глобальні проблеми людства; геоглобалістика. Роль світової громадськості у їх розв’язанні.</p> <p>Проблема війни і миру: нові аспекти. Екологічна проблема як пріоритетних проблема виживання людства.</p> <p>Демографічна проблема та шляхи її вирішення. Продовольча проблема, її географічні аспекти та шляхи вирішення. Енергетична і сировинна проблема, їх географічні аспекти та шляхи вирішення. Проблема використання Світового океану. Проблема освоєння космосу.</p> <p>Проблема подолання відсталості країн, що розвиваються як найбільша загальносвітова проблема. Інші проблеми глобального характеру. Взаємозв’язок глобальних проблем.</p> <p>Практична робота</p> <p>18. Аналіз карти «Глобальні проблеми людства»: визначення регіонів і країн з найбільшою концентрацією глобальних проблем; визначення за картами «гарячих точок планети», обговорення</p>	<p>Учень:</p> <p><i>називає:</i> глобальні проблеми людства;</p> <p><i>наводить приклади:</i> шляхів розв’язання глобальних проблем;</p> <p><i>характеризує:</i> географію глобальних проблем;</p> <p><i>пояснює:</i> суттєві ознаки поняття «глобальні проблеми людства»;</p> <p><i>аналізує:</i> сутність, причини виникнення, особливості прояву сучасних глобальних проблем;</p> <p><i>позначає на карті:</i> регіони і країни найбільшого прояву глобальних проблем;</p> <p><i>оцінює:</i> наслідки прояву глобальних викликів для окремих регіонів і країн світу;</p> <p><i>вирішує:</i> соціально значущі географічні задачі на основі проведення геоecологічної і геoeкономічної експертизи;</p> <p><i>розуміє:</i> місце і роль географічної науки в сучасному світі, в різних сферах життя суспільства.</p>

	причин їх виникнення. Проект. Взаємозв'язок і взаємозалежність глобальних проблем людства.	
6	РЕЗЕРВ ЧАСУ	